

ČASOPIS ZA KULTURU HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA
IZDAJE HRVATSKO FILOLOŠKO DRUŠTVO
GOD. 31, BR. 2, 33–64, ZAGREB, PROSINAC 1983.

BRIJUNI

Petar Šimunović

Posvećeno četrdesetoj obljetnici proglašenja *Pazinskih zaključaka*, donesenih na I. istarskom saboru 25. rujna 1943.

U njima su, među ostalim, sadržane ove odredbe:

1. *Ukidaju se svi talijanski fašistički zakoni, koji su bilo politički, bilo socijalno–ekonomski, imali za cilj odnarođivanje i upropaštenje našega naroda . . .*

3. *Talijanska manjina u Istri uživat će sva nacionalna prava (slobodu jezika, škole, štampe i slobodu kulturnog razvika).*

4. *Sva nasilno potalijančena prezimena, imena mjesta, sela, ulica i uopće svi prisilno potalijančeni nazivi i natpisi zamjenjuju se starim hrvatskim imenima . . .”*

Taj povijesni proglas potpisao je 25. rujna 1943. predsjednik Pokrajinskog NOO–a za Istru, narodni heroj Joakim Rakovac, a ozakonio ga je ZAVNOH.

Zagreb, 25. rujna 1983.

1. Od oslobođenja naovamo, unatoč navedenoj 4. točki Pazinskih zaključaka, imenski oblici otočja zapadno od Pule pišu se i govore naizmjenično: hrvatskim likom *Brijuni* i talijanskim *Brioni*. Prvi više u domaćem, istarskom puku i u znanstvenoj literaturi, drugi više u novinstvu i publicistici. U ovoj jubilarnoj godini s jednodušnim prijedlozima da se uz

ime tih otoka pridoda pridjev Titova imena rasplela se neuobičajena polemika:¹ koji od tih dvaju imenskih oblika ozakoniti i pridodati Titovu imenu. Jednima su *Brijuni* hrvatski oblik imena kojemu valja dati prednost pred talijanskim, drugima je lik *Brioni* danas prošireniji, a vezan uz Titovo ime, poznatiji u zemlji i svijetu, pa bi njega valjalo ozakoniti umjesto „arhaičnog” lika *Brijuni*. Kako se polemike vode s „afektivnim nabojem”, zagovornici lika Brioni nose u tu polemiku nezgodne političke kvalifikacije, kojima u ovakvu razgovoru ne bi smjelo biti mjesta, jer se zasnivaju na netočnim premisama.

Nije riječ o beznačajnom izboru imena. Ovaj problem, koji je jezične i izvanjezične naravi, valja promatrati u sklopu ostalih hrvatskih imena u Istri i s obzirom na sudbinu tih imena u prošlosti, osobito od godine 1923. Od tada pa do 1943. fašistička iredenta smišljeno i sustavno mijenja, prekraja, zatire hrvatska prezimena, osobna i zemljopisna imena. Donosi zakone u vezi s tim i nasilno širi i učvršćuje isključivo talijanske imenske likove po svim okupiranim krajevima. Imala je fašistička okupatorska vlast dobro razrađene metode te rabote i znala je dobro koji je najbrži i najsigurniji put zatiranja hrvatskog imena i odnarođivanja hrvatskog i slovenskog naroda u anektiranim područjima.

2. A povijesna toponimija Istre pokazuje izričito hrvatski karakter. Jedan od nastarijih i najvažnijih dokumenata za proučavanje hrvatske povijesne onomastike u Istri jest *Istarski razvod*. Nastao je g. 1275. na predlošcima starijih glagoljskih isprava. Taj preko sedamsto godina stari dokument, u čijem glagoljskom tekstu stoji da je pisan trima jezicima: „latinskim, nemškim i hrvackim”, sadržava obilje toponima, koji u svojem sadržaju nose bitne podatke o materijalnoj i duhovnoj kulturi vremena u kojem su nastali. Mnogi od toponima odraz su dugovjekog življenja istarskih Romana i Hrvata u biološkoj i jezičnoj simbiozi, koja se odražava i na ovim primjerima hrvatskih imenskih prilagodaba: ilirsko–romanski dočetak *-ona* prelazi u hrvatskim imenskim prilagodabama u *-un (is) > -yn > -in*: *Labin* (: *Albōna*), *Plomin* (: *Flanōna*)^{1a}; romanski skup *i^s* i u hrv. *č*: *Poreč* (*Parentium*), *Soča* (: *Sontius*), *Polača* (: *palatia*), *Puč* (: *puteus*): slavenska metateza likvida: *Raša* (: *Arsia*), *Labin* (: *Albona*); zamjena rom. sekvencije *-enC - / - onC* – starohrvat-

¹ Među ostalim, vidi: M. Zvonarević, „Drška podvala”, *Vjesnik*, dodatak „7 dana”, br. 258 od 12. III. 1983, 16, te reagiranja na taj članak: D. Pavesi, „Neumjesno i nepravedno”; A. Tomašek, „Što misle u Istri”; P. Čuk, „Naše a ne strano ime”; Z. Flego, „Simbol tolerantnosti”; Ž. S., „Zašto talijanizirani naziv” . . . sve u *Vjesniku*, u dodatku „7 dana”, br. 260, od 26. III. 1983, 2. Bilo je i drugih odjeka ove polemike u tjedniku „Danas”, npr. od 26. IX. 1983, s. 44, gdje A. Tomašek odbacuje neosnovanu optužbu M. Zvonarevića da su oni koji se zalažu za ime Brijuni „frankovački lingvisti”. U međuvremenu neki su listovi pisali u naslovima i tekstu Brijuni, kao npr. „Danas”: Titovi Brijuni – nesvrstanima, Zagreb 15. III. 1983, 24 i Brioni, kao npr. „Vjesnik”: Titovi Brioni – svjetska baština, prvomajski broj 1983, 3.

^{1a} „Prema G. Reichenkronu toponimi na *-ona* kristalizirali su se u ablativu (= lokativu) plurala, dakle na *-onīs* (gdje je kasnije /s/ otpalo, odakle *-oni*). Krajnji vokal /i/ vršio je metafonijski utjecaj na prethodno /o/ zatvarajući ga u /u/, tako da su toponimi u ranom srednjem vijeku (otprilike) završavali na* *-uni*, a to se sekundarno /u/, kao i primarno, vjerojatno preko palatalizirane faze (/i/) identificiralo sa slav. y i konačno dalo /i/. Taj je razvoj star, što potvrđuje i otpad krajnjega vokala i s time u vezi muški rod hrvatskih toponima”. Vidi podrobnije: P. Tekavčić, *Motovun i Flaveyco*, Onomastica jugoslavica, IX, 1982, 132.

skim nazalima +C: *Buzet* (:Pinquentum), *Poreč* (:Parentium), *Motovun* (:Montona), *Roč* (:Rontius), *Mutvoran* (:Monte Mauranu), *Satlovreč* (:Sanctu Laurentiu) s daljom sudbinom tih nazala u hrvatskim istarskim dijelektima; prijelaz protoničkog rom. *ǣ* u hrv. *ō*: *Oprtalj* (:ad Portule), *Košćun* (:Castellione), *Polača* (: palatia); supstitucija rom. *ŷ* staro-hrvatskim poluglasom *ǰ* koji se zatim u jakom položaju ostvarivao kao *a*: *Pazin* (:Pisino), jednako kao u *maša* (:missa) itd.

Kronologija tih i takvih jezičnih promjena je vrlo stara, Hrvati su, uz svoje toponime u Istri, preuzimali i prilagođivali istroromanske toponime od VI. do u XIII. stoljeće (u gore navedenim prilagodabama), dakle mnogo prije od mletačkog (talijanskog) jezičnog utjecaja u Istri. Kasnije prilagodbe mletačkih imena (i riječi uopće) ne poznaju te i takve fonetske supstitucije.² Toponimi su vezani uz zemljopisne objekte, koji su po svojoj naravi nepomičljivi. Hrvati su, dakle, i *Labin*, i *Oprtalj*, i *Pićan*, i *Poreč*, i *Buzet* . . . čuli i prilagođivali na tim lokalitetima, što praktički znači po svoj Istri, a ne samo središnjoj, za koju se govori da je tobože samo ona u srednjem vijeku bila hrvatska³. Imena stanovnika naselja (etnici) pokazuju u Istarskom razvodu izrazito hrvatski biljeg. Ona nisu mogla nastati po tuđem uzoru, niti su se mogli nasljedovati pismom, već jedino usmenom predajom, i tako stoljećima. Imena stanovnika naselja su prije 700 godina glasila: *Žminjci*, *Vodnjanci*, *Pazinci* (po jednom obrascu tvorbe) i *Blžećani*, *Puljani*, *Rakljani* (po drugom). Ti isti likovi, tako tvorbeno distribuirani, upotrebljavaju se i danas.

Imena kao jezični spomenici, na tom poligonu različitih pretenzija i zatiranja hrvatske prošlosti, ostala su ondje, na slavenskoj jezičnoj periferiji, nepobitnim svjedocima istine, vječnim, neuništivim i nepomičljivim međašima hrvatskog jezičnog doseg, međom hrvatskog jezičnog razvoja od doseljenja Hrvata u Istru do danas.

Hrvatski srednjovjekovni toponimi i ove hrvatske imenske prilagodbe romanskih likova nepobitni su dokazi drevnog predmletačkog jezičnog zajedništva autohtonih Romana i doseljenih Hrvata. Oni su preživjeli u hrvatskom jeziku stoljeća i danas istom snagom svjedoče neizmijenjenim likovima o svojoj ukorijenjenosti u kraju njima nesklone povijesti⁴. Zadivljuje ta srođenost Hrvata sa svojim imenima u Istri, koji su više od jednog tisućljeća sve do oslobođenja, bili izvan granica u kojima se ostvarivala hrvatska državnost.

² Usp. P. Šimunović, *Toponimija Istarskog razvoja. U povodu sedamstogodišnjeg jubileja 1275–1975*. Onomastica jugoslavica, VI, 1976, 3–34 + karta.

³ U tom smislu značajan je podatak pape Pija II. (papovao 1456–1464) prijašnjeg tršćanskog biskupa, koji sredinom XV. st. piše u poglavlju knjige „*De Istria hodie dicta*“: „*Istri hodie Slavi sunt, quamvis maritimae urbes italico sermone utuntur utriusque linguae peritiam habentes*“. Očito je taj učeni tršćanski biskup i papa znao da se u XV. st. u istarskim gradićima na primorju Romani služe i „slavenskim jezikom“. Citirano po članku N. Žic, *Hrvatska toponomastika u Istri*, Jadranski kalendar 1935, str. 102.

⁴ Naveo bih kao ilustraciju pjesmu bezimena glagoljaša iz XV. st. Ovdje na hrvatskoj jezičnoj periferiji, na periferiji humanističkih tečevina u istarskih glagoljaša toga vremena, kad je bila zavládala moda da se mnogim predjelima nadijevaju antička imena, taj glagoljaš zna da u njegovoj Istri nema *Olimpa* ni *Monte Maggiore*, nego je to gora s hrvatskim imenom: *Učka*: „*Vaspet je jedna (v) last / Jaže zovet se Istrija. / I v tej zemlji je jedna gora. / Jaže zovet se latinski Olinfos / Jaže je Učka*“.

3. U takvu kontekstu valja promotriti dvojakost uporabe imena *Brijuni/Brioni*.

Brijunsko otočje koje u netom izašloj knjizi „Jadranski otoci Jugoslavije”⁵ dolazi pod imenom „Titovi Brijuni”, sačinjava desetak otoka. Najveći su *Veli i Mali Brijun*. Ostali su *Sv. Marko (San Marco)*, *Gaz (Gazza)*, *Obljak (: Toronda)*, *Supin (Zumpin)*, *Supinić*, *Gallija*, *Grunj (Grongera)*, *Krasnica ili Vanjski (Vanga)*, *Pust*, *Vrsar (Orsera)*, *Sv. Jerolim (S. Girolamo)* . . . , od kojih mnogi nose hrvatska imena predjela: *Črnika*, *Glavina (Punta della Femina)*, *Gradina (Kaštelir)*, *Draga*, *Dražica (Valiso)*, *Jezero*, *Brodina (brod „gaz”*, „*trajectus*”*)*, *Vranjak (Pajer)*, *Japlenica (Pinižela)*, *Kamik (Cavarolla)*, te karakteristične imenske metafore: *Hlibine (Panocche)*, *Nozdre (Nozdar*, tal. oblik je g. mn. hrv. imena*)*, *Kosir (Rankon)*, *Tisnac (Stretto)*. Neka od navedenih imena imaju svoje talijanske ekvivalente (*S. Girolamo*, *San Marco*), druga isto ishodište (*Vrsar/Orsera*), treća istu motiviranost romanskoga i hrvatskog lika (*Gradina/Kaštelir*, *Dražica/Valiso*, što je pohrvaćeni deminutiv *valica*, *Tisnac/Stretto*, *Obljak/Toronda*); jedni objekti imaju samo hrvatska imena (*Gaz*, *Nozdre*, *Brodina*, *Črnika*), a stare hrvatske imenske metafore *Kosir*, *Hlibine*, koje se često pojavljuju u obalnim toponimima duž istočnojadranskog primorja, imaju skorašnjije talijanske prevedenice, koje se ne pojavljuju drugdje u istočnojadranskoj toponimiji.

Prisutnost hrvatskih i romanskih (odnosno talijanskih) mikrotoponima na Brijunskom otočju nije novijeg datuma. Važno je ovdje navesti kako Bernardo Schiavuzzi navodi da je već u srednjem vijeku na Brijunima bilo hrvatskih obitelji⁶.

Likovi *Brijuni/Brioni* mnogo su stariji od gore navedenih imena. Svoje ishodište imaju u kasnoantičkim potvrđenim oblicima *Brivona/Breona*⁷. Dočetak *-ona* u tim likovima po svoj prilici nije ilirsko-romanski dočetak koji je u *Albona*, *Phlanona*, *Aenona*, *Scardona*, *Salona*, *Stelpona*, *Narona* itd.^{7a} i koji se u hrvatskom reflektirao kao *-in (Labin*, *Plomin*, *Nin*, *Skradin*, *Solin*, *Stupin*, *Norin* itd.), jer bismo onda očekivali hrvatski lik ⁺*Brivin* ili ⁺*Breovun*, kao *Motovun* (od rom. *Montona* na istom istroromanskom području, koji je dočetak *-ona* u vrijeme istrorom, tzv. silazne diftongacije prelazio od ablativnog lika *Montonī (s)* u *Montun (i)* i u hrv. *Motovun*⁸. Već se u starohrvatskom jeziku, u stranim riječima i imenima koji su imali dugo *o (ō)* zamjenjivao taj vokal najbližim hrvatskim ekvivalentom dugim *u /ū/ : Koruna (: Corona)*, a kako se u vulgarnolatinskom opreka *ō:ō* bila izgubila, i od prvotnoga kratkog *o /ō/ : Buna (: Bona)*, *Pulj/Pula (: Pola)* itd.

⁵ Izd. Poslovna politika Beograd, glavni i odgovorni urednik T. Dragosavac, predgovor napisao M. Cetinić, Beograd, 1983.

⁶ Navedeno po knjizi T. Peruško, „Razgovori o jeziku u Istri”, Pula 1965, str. 59. Na tu se knjigu ovdje često pozivam i njome se koristim.

⁷ Usp. P. Skok, *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima*, I, Split 1950, str. 267, bilj. 3. Isti, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I, Zagreb, 1971, s. v. – in 3.

^{7a} U rimsko doba *Brijuni* su se zvali *Pullariae*, kad je *Pietas Julia*, odnosno *Pollentia* (današnja Pula) bila važno uporište i zimovnik. V. Pomorska enciklopedija, I, str. 581.

⁸ V. detaljnije: P. Tekavčić, *Motovun i Flaveyco (svjedočanstva silaznih diftonga u toponimima o rasprostranjenosti autohtonih romanskih govora na istočnoj obali Jadrana)*. Onomastica jugoslavica. IX, 1982, 129–135. V. bilješku 1a.

I u mnogim drugim slučajevima prelazilo je naročito naglašeno dugo *o* /*ō*/ u dugo *u* /*ū*/: *neput* (:nepōtem), *pučul* (:puteōlus), *žmul* (:modiōlus), *ulje* (:ōleum), *ura* (:hōra), *pršura* (:frixōria), *kupertur* (:copertōrium), a osobito u dočetu –*ōn*(e), koji je davao u hrvatskom –*ūn*: *Košćun* (:Castelliōne), *Mošunj* (mansioēne) . . . Takav lik valja pretpostaviti u istroromanskom i za**Brivōn*(e)/*Breōn*(e)⁹, koji su već u predmletačko doba¹⁰ dali pravilne hrvatske likove *Brijun*, odnosno *Brijuni* kad se uz te likove podrazumijeva imenica *otok*, odnosno *otoci*, kako je i danas u našoj jezičnoj svijesti. Romanski (i talijanski) sufiks –*ōn*(e) u talijanizmima iz kasnijeg razdoblja reflektirao se također u –*un*: *barbun* (:barbone), *baštun* (:bastone), *garbun* (:carbone), *špijun* (:spione), *timun* (:timone), *Valun* (:Valone), *parun* (parone), *portun* (:portone), *kanun* (:cannone), *Antun*, *Šimun* . . . sve do istarskog plesa *baluna* (:tal. ballo) i (lovranskih) *maruna* (:marrone). U mlađim posudenicama, radi utjecaja talijanskog jezika, koji je u zapadnim primorskim gradićima, a pogotovu za talijanske okupacije, imao ulogu jezika prestiža u službenoj i javnoj komunikaciji, ta se promjena ne provodi dosljedno.

Već ovaj gotovo redovit prijelaz romanskog –*ōn* u hrvatski –*ūn* u starijim romanskim prilagođenicama bio bi dovoljan razlog da se iz toga reda prilagođenica *ne isključuje* u hrvatskom ime *Brijuni*, a širi romansko–talijansko ime *Brioni*. Hrvatsko ime *Brijuni* nije u istarskih Hrvata mogla zatrti fašistička iredenta puna dva desetljeća najgorim represalijama koje je provodila na hrvatskim imenima u Istri, ni prije nje četiristogodišnja mletačka uprava.

Pohrvaćeno ime *Brijuni* mnogo je starije od mletačko–talijanskih apelativa istoga dočeta. Imamo za to i posrednih dokaza. Naveli smo već podatak da je u srednjem vijeku na ovim otocima bilo hrvatskih obitelji. Romanist A. Ive¹¹ zabilježio je krajem prošlog stoljeća oronim *Kolizzo*, i to baš na Brijunima, dakle *in situ*. Toponimi se preuzimaju na samom mjestu i združuju s objektom koji imenuju. Taj hrvatski toponim u Istroromana potječe od pohrvaćenog apelativa kol ʘʘʘ „kolac”. U njemu su Istroromani identificirali starohrvatski poluglas /ʘ/ svojim fonemom /i/, a ta pojava zbivala se vrlo rano, svakako prije nego što je poluglas u hrvatskom prelazio u /a/. dakle i prije kraja XIII. stoljeća. Slično je i s apelativom *lonizza* „pentola di terra cotta”, koji Romani posuđuju od Hrvata na istom području. Slično su i Hrvati, prilagođujući romanske riječi svojim gla-

⁹ Potvrđeni likovi *Brivona*/*Breona* s dočetnim *a* po svoj se prilici odnose na lat. *insula*, kao što se npr. pretpostavlja i u *Promin* (*a*) (:Promona) da je sačuvan ženski rod u vezi s apelativom *planina*. Na povijesnim zemljopisnim kartama Istre do XVI. stoljeća nalaze se ova imena tih otoka. Na kartama iz XII–XIII. stoljeća: *Iās Pullaria*, a tako i god. 1578. i 1624. U XVI. stoljeću za mletačkog dominija i na njihovim kartama dolaze očekivani oblici: *Breoni*/*breoni* 15 puta i *Brioni*/*brioni* 8 puta. God. 1570–1593 čest je lik *Brigitone*. Upravo taj potonji lik potvrđuje naše mišljenje o njegovu dalmatskom podrijetlu (kao *Castellione*), koji je po zakonu fonetskih supstitucija u starohrvatskom redovito prelazio u –*un*.

¹⁰ P. Skok (*Etimologijski rječnik* . . . IV, sub voce –*un*) ističe da je ovaj sufiks romanskog, talijanskog i u nekim slučajevima dalmatoromanskog porijekla, te da se rano ukrstio sa slavenskim sufiksom –*un*, koji je npr. u riječima *gladun*, *bogatun*, u antroponimima *Mičun*, *Bogun* (usp. prezimena *Mičunić*, *Bogunić* i sl.).

¹¹ *I dialetti ladino-veneti dell' Istria*, Strasburg, 1900, str. 64.

sovnom sustavu onoga vremena, čuli romansko kratko *i* /*ī*/ kao svoj poluglas /*ɛ*/, koji se kasnije u jaku položaju reflektirao u smjeru vokala /*a*/: *missa* > **mēsa* za istarsko *maša*, *Pisino* > **Posin* za *Pazin* (od *castrum Pisinum*, prvi put spomenut g. 983, upravo prije jednog tisućljeća itd. U stom kraju Istroromani su od poljoprivrednog hrvatskog puka preuzeli imenicu *grendana*, koja je u doba do XI. stoljeća, dokad u hrvatskom postoje nazalni glasovi /*ɛ̄, ɔ̄*/, glasila *gr̄edel̄*¹², jer je nazalni elemenat sačuvan u romanskoj posuđenici. Predmletačku romansko–hrvatsku jezičnu simbiozu potvrđuju na ovom području Istre: toponim *Vodnjan*, u kojem je sačuvan pridjevski oblik rimskog gentilicija **Antinianum*¹³ *Pulj* za rom. *Pola*¹⁴, *Mutvoran* za rom. **Monte Mauran*(u), također iz vremena kad je postojao starohrvatski nazal /*ɔ̄*/ (rom. *mont*(e) > hrv. > *m̄ot* – > *mut*–), i mnoga gentilicijska imena isluženih veterana rimskih legija, kao što pokazuju imena njihovih posjeda (fundusa) i kasnijih naselja: *Ližnjan* (< Lisignano : Licinius), *Filipan* (< Filipano: Philippus), *Barban* (< Barbanu : Barbius), *Marčana* (< Martiana : Martius)¹⁵ itd.

Iako su, dakle, u Istri, pa i u ovoj istroromanskoj, jugozapadnoj, u kojoj su Brijuni, bili u uporabi romanski imenski likovi, koji su zbog strane političke dominacije, i uopće kulturno–političkih prilika, imali snagu jezičnog prestiža, hrvatska imena i hrvatske imenske prilagodbe iz tog srednjovjekovnog romansko–hrvatskog zajedništva ostali su žilavi i vjerodostojni svjedoci ukorijenjenosti hrvatskog jezika u Istri i u dubljoj vremenskoj okomici od vremena kad su nam ti likovi potvrđeni, jer je toponimima potrebno mnogo vremena da ustale likove i da budu općeprihvaćeni od puka.

4. Nije točno da se tek ovih sedamdesetih godina uskrisuje lik *Brijuni*, jer je taj oblik star i kontinuirano živi u puku i u znanosti. Nije točno da se tek ovih godina piše u našoj jezičnoj literaturi o inačicama imena *Brijuni*/*Brioni* i da jezičari nisu sve dotad reagirali

¹² Prilagodba hrv. poljoprivrednog apelativa *gr̄edel̄* u istrorom. *grendana* nastala je na temelju hrvatskog izgovora i disimilacije *r – l > r – n*. Vidi o tome: P. Skok, *Toponomastički problemi*, Vodnjan. Istoriski časopis, VI, 1956, str. 175. i P. Šimunović, o. c., 15.

¹³ Današnji baštini starog predmletačkog istriotskog govora nazivaju ga *Diñan*, što je od starijeg lika **Adignan*. Nestanak početnoga *g* – prilično je star i nastao je njegovim poistovjećivanjem s lat. prijedlogom *ad* + (*Ad*) *ignan* (= *Diñan*). Taj protoonički *ǵ* iz izvornog imena **Adignan* (*Antinianum*) sačuvali su Hrvati koji su kratko *g* /*ǵ*/ čuli kao svoje kratko *g* /*ǵ*/ (tip *Op̄rtalj* < ad Portole, *Omišalj* < ad Musculum) i kao hrv. što su, uostalom, Romani čuli naše /*ǵ*/ kao svoje /*ǵ*/ u *Abravizo* (za *Obrovac*), *Ataco* (za hrv. *otok*) itd.

¹⁴ Taj stari hrvatski lik u m. rodu preuzeli su preko Hrvata Slovenci i sačuvali ga do danas, a Hrvati samo u kćetiku *puljski*. Kasniji hrvatski doseljenici u Istri prilagođivali su romanski lik *Pola* u *Pula* zamjenom rom. *ɔ̄* hrvatskim *y*. Slično se zbivalo i u moliških Hrvata toga vremena, koji tal. toponim *Collcroce* izgovaraju *Kruč*. Taj lik, naravno, u Italiji nije službeno ime kao ni *Živa Voda* (*Acquaviva*), *Štafilic* (*San Felice Slavo*), *Mundimitar* (*Montemitro*) *Kasteluc* (*Castellucio*), a jesu mikrotoponimi: *Gračina*, *Poplavica*, *Glavica*, *Krizina*, koji Talijanima nisu bili od značenja, a niti su znali da su to hrvatska imena.

¹⁵ Camillo de Franceschi u radu „*La toponomastica del antico agro polese desunta dei documenti*“. *Atti e memorie della società istriana*, LI–LII, 1939–1940, Poreč, 1941, navodi u pulskom ageru 64 takva toponima.

na favoriziranje talijanskog oblika *Brioni*^{15a}. Ali je točno da se naše novinstvo nije povelu za preporukama jezičnih stručnjaka i nije slijedilo lik koji živi u narodu i rabi se u znanstvenoj literaturi.

Nedugo nakon rata bila je osnovana komisija za utvrđivanje potalijančenih hrvatskih toponimijskih oblika u Istri i u Slovenskom primorju. Sačinjavali su je stručnjaci za pomorstvo, kartografiju i zemljopis kao predstavnici Geografskog instituta JNA u Beogradu i Hidrografskog instituta JRM u Splitu te jezični stručnjaci Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (prof. dr. B. Jurišić) i Slovenske akademije znanosti in umetnosti (prof. dr. F. Bezljaj). Članovi te komisije radili su na terenu g. 1954, te su na zajedničkim sastancima odlučivali o tome koji je od prikupljenih imenskih oblika, koje su čuli od Hrvata, Slovenaca i Talijana najprikladniji i najviše odgovara duhu dotičnog jezika. Na temelju tih podataka prof. dr. Blaž Jurišić uredio je i redigirao knjigu „*Toponimika zapadne Istre. Cresa i Lošinja*“¹⁶, u kojoj je kao hrvatski oblik imena, zabilježen od tamošnjih hrvatskih ispitanika i usvojen oblik *Brijuni*, odnosno *Veli* i *Mali Brijun*. Godine 1956. Radojica F. Barbalić piše članak „*Brioni ili Brijuni*“¹⁷, koji tvrdi da doista narod u Medulinu i Premanturi govori *Brijuni*. No on je čuo izgovarati od mnogih pomoraca po Istri *Brioni*, a taj se lik, kaže, nalazi na zamljopisnim i pomorskim kartama. Već onda on zapaža kako se u nautknicama i u tekstovima Leksikografskog zavoda piše samo *Brijuni*, a u oglasima za pomorce, na navigacijskim kartama i u dnevnim novinama upotrebljava oblik *Brioni*. Tada je, čini se, nastao početak raspuća: na jednom putu ustrajao je istarski puk i znanstvena literatura (*Brijuni*)^{17a}, a na drugom uglavnom sav jugoslavenski tisak zajedno s talijanskom literaturom u Istri i Italiji (*Brioni*).

I tako do danas.

Iste 1956. godine R. F. Barbaliću odgovara prof. dr. B. Jurišić u članku „*Brijuni*“¹⁸. Uglavnom istim razlozima koje sam i ja naveo. On zaključuje kako je od prikupljenih oblika na terenu *Brijuni* ne samo najprikladniji, već najviše odgovara duhu našega jezika. Bilo je, ranije i kasnije, i drugih usputnih napomena o *Brijunima* kao hrvatskom liku kojemu valja dati prednost, ali se u našim novinama uporno pisalo *Brioni*, lik koji je talijanska iredenta uporno ukorjenjivala u Istri i na svim kartama koje je izdavala i još danas izdaje izvan Istre²⁰, a zabranjivala uporabu hrvatskih i pohrvaćenih imenskih oblika.

^{15a} Vidi članak „Drška podvala“, naveden u bilješki 1.

¹⁶ *Analitički Leksikografski zavod FNRJ*, sv. III, 1956, 181 str. + karte. Iz tih karata donosim ovdje kartu br. 12 – *Brijuni*.

¹⁷ *Pomorstvo* XI, br. 1, Rijeka, 1956, 28.

^{17a} Osim izdanja Leksikografskog zavoda, književnih, jezičnih, arheoloških i dr. edicija usp. npr. i prirodoslovne časopise poput *Prirode* („*Naši Brijuni*“, *Priroda*, br. 9–10, LXXI, 1982/83).

¹⁸ *Pomorstvo* XI, br. 3, Rijeka 1956, 111.

¹⁹ Vidi npr. članak Z. Vinca u rujanskom broju riječkog „Novog lista“ iz god. 1955, moje radove (passim) navedene u bilješki 36, Tekavčićev rad iz bilješke 8 itd.

²⁰ Usp. među ostalim, M. Bertoša, *O jednom tendencioznom i preživjelom iskrivljavanju historije i kulture hrvatskog naroda u Istri*. Riječka revija, 1, 1967, 79–94. V. poglavlje o istarskoj toponimiji.

5. Nije na odmet prisjetiti se kako je u vezi s hrvatskim imenima postupala fašistička vlast u Istri i drugdje pred 60 godina koja se smatrala legitimnim nasljednikom nekadašnjih mletačkih osvojenih krajina u primorskoj Hrvatskoj (i drugdje), a od Istre je htjela učiniti „uzornu” talijansku provinciju. Ona je tada zakonskom naredbom („Decreto legge”) od 28. ožujka 1923, br. 900 nasilno preokrojila sva imena značajnih istarskih naselja na talijanski. One ojkonime koje nije znala prevesti nazivala je po crkvama. *Skitača* je nazvana *Santa Lucia d'Albona*, *Brul* i *Blatna Vas* postali su također *Santa Lucia*, *Parkušica* – *Santa Maria*, *Dubrave* – *Anunziata*, *Kras* kod Huma – *San Clemente*, a otok *Ilovik* – *San Pietro dei Nembi*. Bilo je tada 9 sela u Istri nazvano po sv. Petru, 6 po sv. Martinu, 8 po sv. Ivanu itd.²¹ *Veli* i *Mali Brijun* imali su isključivo talijanska imena *Brioni*, odnosno *Brion Grande* i *Brion Piccolo*. Znala je fašistička iredenta kako se najbrže i najdjelotvornije može izvršiti odnarođivanje istarskih Hrvata²². Znala je to svaka kolonijalna vlast širom svijeta, kako nam to do danas svjedoči tzv. kolonijalna onomastika.

U Zagrebu su u to doba, kao protest na zatiranje hrvatskih imena u Istri, na radničkoj Trešnjevci, imenovane mnoge ulice po hrvatskim imenima istarskih gradova, među kojima je i *Puljska ulica* (upravo po starom, nepotrebno napuštenom hrvatskom obliku imena *Pulj*), kako se ona i danas zove. Na Sigečici u Zagrebu, koje je ime nastalo pohrvaćivanjem mađarskog apelativa *sziget* „otok”, imenovane su kasnije ulice po imenima naših otoka (*Hvarska*, *Bračka*, *Rapska*, *Murterska* . . .). Među njima je i danas *Brijunska ulica*.²³

6. Talijanski su generali već u toku I. svjetskog rata bili gotovo uvjereni da će im saveznici, Englezi i Francuzi, ustupiti Istru, dio Slovenije i Dalmacije kao cijenu za ulazak u rat. što se zbilo londonskim paktom g. 1915, te su započeli pripreme na promjeni toponima u Istri. Generalštab Kraljevine Italije osnovao je poseban ured da u suradnji s Talijanskim kraljevskim društvom izradi strategiju kako će po okupaciji Istre zamijeniti hrvatske i slovenske toponime. Na čelu toga ureda bio je poznati talijanski lingvist Mateo Bartoli, Labinjnin.

Znali su oni što znači oduzeti istarskim Hrvatima i Slovencima osobno ime i prezime – taj najintimniji biljeg osobnosti, i što znači zabraniti im jezik i zbrisati im tim materin-skim idiomom oblikovano zavičajno ime.

Zamisao talijanskog generalštaba ozakonio je fašizam čim je došao na vlast. Službena „Gazzetta ufficiale” 27. travnja 1923. objavila je dekret po kojem se odmah zamjenjuju sva hrvatska imena talijanskim. Bilo je u toj brzopletosti i smiješnih prijevodnih zabluda. Mjesto *Rakitovec*, ne znajući da je to ime motivirano biljkom *rakitom*, vezuju oni uz raki-

²¹ T. Peruško, o. c., 56.

²² Bilo je pokušaja u to vrijeme, i poslije rata, da se uvriježena talijanska imena bez hrvatskog ekvivalenta u narodu prevedu na hrvatski kao npr. *Valdebek* u *Jarči dol*, no to su bili jedinačni, bezuspješni pokušaji i u takva se imena nije diralo. „*Nama ne pada ni napamet da bismo talijanske nazive pohrvatili, ali ne bismo smjeli pasti u drugu krajnost pa pustiti da nam nametnuti nazivi polako i neosjetno istisnu naša domaća imena, gdje su ona živjela stotinama i stotinama godina*”. T. Peruško, o. c., 50.

²³ *Zagreb – plan grada – popis ulica*. Izd. Mladost, 1969, 67b.

ju i daju mu talijansko ime *Acquavite* (= rakija), brdo *Peć* (=hrid, litica) dovode u vezu s *peći* i nazivaju ga *Monte Forno*, uvalu *Veli žal* čuju i prevode *Val di sole* (=sunčana uvala) itd. Trebalo je raditi brzo.

Gotovo da čovjek ne povjeruje da je do danas, ravno 60 godina nakon tog fašističkog dekreta iz g. 1923, za mnoga mjesta u Istri ostala talijanska nominacija, kao npr. *Sv. Martin* pri Buzetu ne zove se više starohrvatskim imenom *Draščići*²⁴ . . . Da danas na zlokobnu šezdesetu obljetnicu raspravljamo: treba li konačno ozakoniti hrvatski lik *Brijuni* ili talijanski *Brioni*!

Ne mogu se domisliti razlogu zbog čega bi se žrtvovalo ime *Brijuni*, koje je hrvatski puk prije mnogo stoljeća oblikovao i uspio očuvati unatoč svim zabranama u vezi s uporabom toga imena – do danas²⁵.

7. U Istri je fašistička okupacija bila kudikamo bezobzirnija u vezi s hrvatskim prezimenima i osobnim imenima. Od kraja godine 1923. matice rođenih vodile su općine, a ne župni uredi, kao dotad. Matičari su pri službenom nadijevanju imena s indignacijom odbacivali svako hrvatsko (ili slovensko) narodno ime²⁶. Često su samovoljno nadijevali djeci talijanska imena. Osobna imena istarskih Hrvata: *Vitorio, Aldo, Galeano, Libero, Nerina, Giordana*, pa i *Benito*, uglavnom su iz toga vremena²⁷. Od 8. ožujka 1928. matičari su mogli na osnovi zakona br. 383 mijenjati „smiješna” i „nemoralna” (hrvatska) imena. Imali su izrađene imenike po kojima su to i obavljali²⁸.

Ništa bolje nije bilo ni s prezimenima. I za njih su postojali popisi i propisi po kojima su se hrvatska prezimena pretvarala u talijanska. Kako nisu postupali koordinirano, *Antić* je u Trstu postao *Antoni*, a u Puli *Anti*; *Grban* se u Trstu prezivao *Grbassi*, a u Puli *Gerba*;

²⁴ I u tim Draščićima ispitivao sam jezik i onomastiku. Moj stari ispitanik naveo mi je među imenima svojih sinova jedno neuobičajeno hrvatsko narodno ime. Kad sam ga pitao za razlog takvu imenu, odgovorio mi je kako ga je nadjenuo djetetu zato da ga ne bi Talijani znali prevesti i potalijančiti.

²⁵ Samo je nekoliko godina prošlo otkad sam bio dobio pismo iz Buzeta s molbom da im odgovorim kako da službeno nazovu novo buzetsko podgrađe: *Fontana*, kako je naslijeđeno od Talijana, ili *Funtana*. Pisao sam kako je to mlado naselje podno Buzeta, koje će svoje značenje dobiti probojem Učke i cestom koja se upravo ondje križa u četiri različita kraja Istre. Preporučio sam da uzmu hrvatski prilagođeniji lik *Funtana* (s promjenom *o* > *u*, o kojoj je ovdje bilo riječi, jer se tiče i Brijuna), jer takve likove nalazimo drugdje po Istri, koji se nisu odnosili na naselja, pa su izbjegla talijanskim prilagodbama, ali i drugdje uz naše primorje. Predložio sam da razmisle o istarskom tipu imena za takva podgrađa (suburbia) kao što su *Potpićan, Podlabin* i koja su vrlo raširena u hrvatskoj i slavenskoj toponimiji (tip *Podsused*: Susedgrad), jer daju više obavijesti. Nisu poslušali. Čemu suvišan posao u vezi sa zamjenom talijanskog imena kad je najlakše ostaviti sve kako je. Najlakše – sigurno, ali da li i najbezbolnije?

²⁶ Tužbu roditelja Slovenaca u Trstu 1925, kojima nije bilo dopušteno nadjeti djetetu ime *Gorazd*, fašistički je sud odbio s motivacijom „da ime *Gorazd* ugrožava javni red i sigurnost i da bi bilo u suprotnosti s talijanskim osjećajem građana”. Vidi podrobnije L. Čermelj, *Slovensci in Hrvatje pod Italijo*, Ljubljana, 1938, 51 str.

²⁷ T. Peruško, o. c., 59.

²⁸ Kad se *Vjera-Slavica* iz Roča nije odazvala na spis br. 2478 od 2. VIII, 1929. da zamijeni svoje ime talijanskim, dobila je dekret po kojem se više nije zvala *Vjera-Slavica* već *Fedora-Glorija*. Vidi T. Peruško, o. c., 60.

Marija Skok postaje *Maria Scocchi*, a *Umberto Skok* postaje *Salto* (tal. *salto* „skok”)²⁹. Ovom falsifikacijskom rabotom djelomično su i postigli cilj, jer su se mnoga tako promijenjena prezimena zadržala do danas³⁰. U knjizi „Per l’italiantà dei cognomi nella provincia di Trieste”³¹, tajnik tadašnje fašističke stranke u Trstu Augusto Turati pisao je u predgovoru: „Danas više nego ikad talijanski građani treba da se ponose što izgovaraju svoje prezime u čistom i jakom talijanskom jeziku”³².

Nikako da dovedem u vezu ta iredentistička razmišljanja s pitanjem koje sebi postavljam: Ne vrijeđa li, možda, imenski lik *Brioni*, proširen za fašističke okupacije po Istri, a u pisanom obliku i dalje, hrvatske osjećaje Istrana, koji već mnogo stoljeća imaju i čuvaju svoj hrvatski lik *Brijuni* i koji su gotovo poslije jednog tisućljeća ostvarili konačno pred četrdeset godina svoju državnost u okviru svoje Hrvatske i Jugoslavije?

Vjerujem da su sumišljenici i sljedbenici Augusta Turatija, kojih još ima, i u Trstu također, ponosni kad čuju kako mi ime *Brioni*, i druga imena u Istri, izgovaramo tako kako su oni propisali i naredili prije šezdeset godina.

8. Danas, četrdeset godina nakon znamenitih Pazinskih zaključaka, mi te zaključke ni s obzirom na prezimena nismo valjano proveli. Nakon rata, na primjer, ako je čovjek želio zadržati prezime koje mu je fašistička iredenta nametnula, trebao je samo dati izjavu da na to pristaje. Tada se nekadašnja hrvatska prezimena kao *Rubić*, *Vojak*, *Ribarić*, *Radetić*, *Milotić*, *Persić* . . . kod mnogih njihovih nositelja nastavljaju pisati: *Ruba*, *Vogliaco*, *Pescatore*, *Ardeti*, *Milotti*, *Persi* itd.³³

Ako je pak istarski Hrvat zatražio krsni list iz toga vremena, a zvao se, recimo, *Bratulić*, a fašisti su mu prezime bili promijenili u *Brattoni*, on je od matičara dobio taj izvadak iz matice rođenih na prezime *Brattoni*. Ako je želio da mu se izda pravo, hrvatsko prezime, tada je morao dati napismeno molbu s pozivom na naš Zakon o osobnom imenu i prezimenu s propisanim biljegom da mu se u matičnoj knjizi rođenih upiše hrvatsko prezime, kojim se njegov rod stoljećima preziva. Pa da čeka rješenje.³⁴

9. Ni toj pretjeranoj liberalnosti naših zakona u vezi s vraćanjem potalijančenih imena ne nalazim valjana razloga³⁵. Trebalo je učiniti mnogo više da se zacijele te bolne rane koje je zadala iredenta u Istri vjekovnoj prisutnosti hrvatskog naroda na tom tlu.

²⁹ T. Peruško, *ibidem*.

³⁰ Vidi *Leksik prezimena SR Hrvatske* (urednici V. Putanec i P. Šimunović), Zagreb, 1972, *passim*.

³¹ Trst, 1929, 344 str.

³² T. Peruško, *o. c.*, 62.

³³ T. Peruško, *o. c.*, 63.

³⁴ T. Peruško navodi (*ibidem*): „Kad ne bih imao pred sobom jedno originalno rješenje NO-a Pula od 23. juna 1955. s propisanim potpisom i pečatom, kojim se Mihovilović Srećku dozvoljava na osnovi njegove lične izjave da se unaprijed smije zvati Mihovilović Srećko, kako su ga otac i majka zvali, i da on nije više Michelini Fortunato, kako su ga bili nazvali fašisti, da to nemam pred očima, ne bih vjerovao”.

³⁵ Kako to da je bila dovoljna samo izjava kao privola pa da ostane potalijančeno ime i prezime umjesto izvornih, hrvatskih, a da su potrebni: molba, taksa, poziv na Zakon o imenu, čekanje na službeno rješenje po kojem se istarski Hrvat s drevnim hrvatskim prezimenom ne preziva više onako kako ga je prisilila fašistička iredenta, već onako kako se oduvijek prezivao?

U tom smislu dvojnost imena *Brijuni/Brioni* nije rubno pitanje.

U početku se taj problem nije nametao, jer Brijuni nisu imali odmah nakon rata ono značenje koje su kasnije dobili, pa ni frekventnost tih inačica nije bila velika. Nedugo zatim ti su se otoci sve više i sve uže vezivali za Titovo ime i Titovu djelatnost na njima. Zagovornici imenskog lika *Brioni* tvrde da je upravo inačica *Brioni* vezana uz Titovo ime i u tom obliku proširena diljem domovine i po svijetu.

Vjerojatno je te otoke, kažu, i sam Tito tako zvao. I to je po svoj prilici tako.

Ali je isto tako vjerojatno da u vrijeme kad Brijuni počinju dobivati svoje značenje brijunsko osoblje nisu sačinjavali domoroci koji bi imali utjecaj da nametnu izvorni hrvatski lik, a administrativno osoblje nasljedovalo je iz vremena okupacije uvriježen lik *Brioni* u istarskih Talijana i dijela pod Italijom školovanih Istrana. Taj je lik na tadašnjim kartama bio ustaljen, a podržavalo ga je i naše novinstvo u svim republikama. Toponimi najčešće potiskuju svoje značenje i svoje jezično porijeklo, koje stručnjaci naziru u formi i u sadržaju imena. Stoga nije čudo ako se doista Tito služio tim likom³⁶. No da ga je bilo pitati kojim bi se likom valjalo služiti: da li likom *Brijuni* kako već stoljećima te otoke zovu: istarski puk, Nazorov Veli Jože i galijot Ilija, bezimeni glagoljaši i freskari, Balotini puntari i Črnjini Bezjaki, pa i Titovi preci, povedemo li se za narodnom predajom u Istri po kojoj su se Brozovi iz Istre preselili u Zagorje³⁷, kako ih zove taj mali nepokoreni

³⁶ Imao je predsjednik Tito važnijeg i prešnijeg posla na Brijunima nego da istražuje povijest njihovih dvojakih likova, poput mene koji sam obilazio Istrom, proučavajući njezina imena i zanimljiv mozaik njezinih govora, o kojima sam, među ostalim, pisao: P. Šimunović, *Toponimija Istarskog razvoda*, o. c.; *Nacrt tipološko-strukturalnih značajki istarske ojkonimije*, Vtora jugoslavenska onomastička konferencija, Skopje, 1977, 96–104; *Značajke buzetske toponimije*, Onomastica jugoslavica, VI, 1978, 53–74; *Tipološko-strukturalni ogled istarske ojkonimije*, Rasprave Zavoda za jezik, IV–V, 1979, 219–249; *Dijalekatske značajke buzetske regije*, Istarski mozaik; *Takozvana buzetska kajkavština*, Istra, VI–VII, 1976, 41–44; u knjizi P. Šimunović/R. Olesch, *Čakavisch-deutsches Lexikon*, III, *Čakavische Texte*, 1983, XC + 620 str. za Istru 263–310 i 415–428; *Žminj (fonološki opis)* u Knjizi Fonološki opisi ANU BiH, Sarajevo, 1981, 229–234, te obradio dijalektološke punktove za Srpsko-hrvatski dijalektološki atlas: *Grdoselo, Žminj, Medulin, Rakalj, Rovinjsko Selo, Lupoglav, Boljun, Brest, Nugla, Buzet, Kaldir, Kaštelir, Pazin, Vodice, Vodnjan, Vabriga* . . .

Pa opet ta Vabriga! Rekoše mi tamo da su u njoj za okupacije uspijevali imati hrvatsku školu, a meni je bilo teško naći pouzdanog dijalektološkog ispitanika. Naši skolarci nisu mi znali identificirati obične pojmove za dijelove čovječjeg tijela kao što su npr. „zatiljak“, „tjeme“, „sljepoočica“, „pleće“. Ispitanik mi je bila „jena brižna nonica“ koja nije znala talijanski, već samo „po domaću“, ali ona, opet, nije imala zuba, pa je nerazgovjetno govorila. Ispitivao sam je preko njezina sina! A onaj učeni papa piše, kako su u primorskim istarskim gradićima u XV. stoljeću i Romani govorili „slavenski“ (v. bilješku 3).

³⁷ Vidi o tome podrobnije u članku povjesničara dr. P. Strčića, *Da li su kumrovečki Brozovi porijeklom iz Pazinštine?* Pazinski memorijal, 10, Pula, 1980, 7–13.

istarski živalj³⁸, ili se pak služiti likom *Brioni*, koji je fašistička iredenta zagovarala. nasilno propisala, širila i ukorjenjivala u istarski narod . . .

Ja vjerujem da znam Titov odgovor!

Iako se za ovu priliku nerado pozivam na Titovo ime, upravo kad je riječ o imenima, želio bih istaknuti njegovu odrješitost u izjavi, znajući vrijednost toponima kao povijesnog spomenika, u doba svakojakih preimenovanja naseljenih mjesta u nas, za posjete Velikom Trojstvu i grobu svoje djece, kad je pred televizijskim auditorijem rekao kako su mještani dobro postupili što nisu promijenili ime svojega mjesta. Reagirao je Tito intuitivno upravo u duhu zaključaka Međunarodnog onomastičkog komiteta pri Unesku u Leuvenu, koji se suprotstavio nepotrebnim preimenovanjima, jer je toponim spomenik kulture, odraz vremena i svjetonazora naroda koji ga je odabrao i oblikovao, te zbog toga mora biti obuhvaćen zakonom o zaštiti takvih spomenika. U tom svjetlu kažem da znam Titov odgovor i kad je o Brijunima riječ³⁹.

Na tom su se otočju u poslijeratnom vremenu donosile sudbonosne odluke za nas i za svijet. S njih je stizala moralna pomoć i podrška svim narodima koji su se od rata naovamo oslobađali kolonijalne ovisnosti i mijenjanjem nametnutih kolonijalnih imena svojim narodnim imenima: *Zair* (Kongo), *Etiopija* (Abesinija), *Šrilanka* (Cejlon), *Kinšasa* (Léopoldville) . . . Na Brijunima se velikim dijelom začinjala i ostvarivala ideja o trećem, nesvrstanom svijetu i njegovoj današnjoj ulozi.

U najmanju bi ruku bilo neprilično ozakoniti da ti otoci imenom *Brioni* nose na sebi biljeg svoje kolonijalne prošlosti, da se to kolonijalno ime propiše za to otočje na šezdesetu godišnjicu ratificiranja Rapalskog ugovora i na četrdesetu godišnjicu njegove konačne slobode u Hrvatskoj i Jugoslaviji. Četvrta točka Pazinskih zaključaka još uvijek nam je opomena i obveza.

Za mene kao onomastičara ni s jezičnih ni s izvanjezičnih razloga nema u izboru Brijuna ili Briona nikakve dvojbe.

Nedvojbeno su ti naši otoci samo *Brijuni*⁴⁰. Zapravo *Titovi Brijuni!*

Te dvije imenske sastavnice doista idu zajedno.

³⁸ . . . moji istarski partizani iz 2. prekomorske brigade, koji su poslije pada Italije preko Visa stigli u moju Dračevicu na Braču, i koji su me kao desetogodišnjeg čobančića naučili pjesmu: „*Mi smo Istrani/Hrvati pravi! /Ma kano lavi. /Ma kano lavi smo /Kad Istru branimo!*“, koju sam kao pionir s njima pjevao. Tada sam prvi put čuo za Istru, ali tu pjesmu više, nažalost, nisam imao prilike čuti, čak ni po Istri.

³⁹ Naša je zemlja također član te Uneskovice organizacije. Prof. P. Skok bio je član toga komiteta od početka, a kasnije prof. M. Hraste i prof. M. Pavlović, danas su prof. F. Bezljaj i P. Šimunović. U njihovu časopisu ONOMA objavljujem već petnaestak godina, uz ostalo, kurentnu jugoslavensku onomastičku bibliografiju.

⁴⁰ Miroslav Krleža, koji je bio čest Titov gost na Brijunima, pišući Ervinu Šinku s Brijuna, napisao je u nadnevku pisma *Brioni* 18. VI.1958, kako je, pretpostavljam, na tamošnjem poštanskom žigu, a pismo započinje, kad je „slobodan“ u izboru: „*Dragi Šinkovi, Stvar je s Vašim brijunskim izletom uredena . . .*“

Vidi „Pisma Ervinu Šinku“, Forum, 10–12, 1982, str. 680.